

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/206490,Marcin-Kapusta-Zlot-niepokornych-harcerzy-w-Krakowie.html>
26.02.2026, 19:12



Marcin Kapusta: Zlot niepokornych harcerzy w Krakowie

18 września 1981 r., na trzy, dni zjechały do miasta zastępy z całej Polski. Na krakowskich Błoniach rozpoczął się Jubileuszowy Zlot Harcerstwa. Prawie 4000 harcerek i harcerzy rozbiło namioty na Błoniach, a ponad 1000 osób było zaangażowanych w organizację zlotu, uczestniczyło w nim jako goście i obserwatorzy.

18.09.2026

[ZHP/Harcerze](#)

Znaczenie harcerstwa dla wychowania młodzieży dostrzegali przejmujący władzę komuniści. Walka o „przechwycenie” Związku Harcerstwa Polskiego, polegająca na całkowitym zmienieniu oblicza ideowego, rozpoczęła się od pierwszych lat „ludowej” Polski.

Próby te nie przynosiły oczekiwanego efektu. W latach 1949-1950 przeprowadzono więc likwidację ZHP, wprowadzając Organizację Harcerską Związku Młodzieży Polskiej, a potem Organizację Harcerską Polski Ludowej (OHPL).

ZHP w latach 1956-1980

Po przekształceniu OHPL w ZHP w roku 1956, celem komunistycznych władz było pełne podporządkowanie harcerskich struktur – szczególnie usunięcie instruktorów, którzy nie akceptowali wizji organizacji, jaką mieli partyjni notabie. Już na początku lat 60. harcerze wierni tradycyjnym ideałom pełnili funkcje nie wyższe niż na poziomie komend szczepów, czasami hufców. Natomiast władze harcerskie były całkowicie zależne od tych państwowych (partyjnych).

Ukoronowaniem działań mających na celu uczynienie z organizacji miejsca indoktrynacji i wychowania socjalistycznego był III Zjazd ZHP. Przyjęto na nim nowe prawo i przyrzeczenie. Następne zmiany pojawiły się po zjeździe w 1973 r., gdy wprowadzono program Harcerskiej Służby Polsce Socjalistycznej, a ZHP stał się członkiem Federacji Socjalistycznych Związków Młodzieży Polskiej. Symboliczne dla lat 70. było dodanie do tradycyjnego hymnu harcerskiego zwrotki, kończącej się słowami:

„Z partią nasz, młodych trud. W przyszłość marsz, harcerzy polskich ród”.

Nadal jednak istniały nieliczne miejsca, gdzie funkcjonowało harcerstwo w sposób niezależny od władz. Takimi enklawami były nieformalne kręgi instruktorskie i totemowe, nieliczne drużyny i szczepy, które „zamykały się” i broniły swojej samodzielności, skutecznie izolując się od poleceń, wytycznych, wymuszanych masowych akcji. Funkcjonowały głównie w Warszawie, Lublinie, Trójmieście, Krakowie, ale i Zakopanym, Mesznej czy Niepołomicach. W takich środowiskach już w latach 70. kielkowały inicjatywy odnowy harcerstwa. Na postawę instruktorów wpływ miały środowiska opozycji, np. KOR. Ważny był także wybór na Stolicę Piotrową kard. Karola Wojtyły.

Działania te toczyły się równolegle w różnych środowiskach, najczęściej w miastach, gdzie działały drużyny z długą, czasami sięgającą początków harcerstwa tradycją – w Krakowie np.

„Zielona Trójka”, „Czarna Trzynastka Krakowska”, drużyny lotnicze (19 KLDH). Ruch odnowy rozwijał się poprzez nieformalne kontakty, spotkania.

►[Czytaj więcej na portalu przystanekhistoria.pl](http://przystanekhistoria.pl)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Harcerze

Artykuł